

שמיני עצרת שמחה תורה (2)

שמיני עצרת

"והיית אך שמח"

איתא בגמרה (סוכה מח.): "והיית אך שמח", לרבות לילי יום טוב של חג. מפרשים מקשים הרי 'אך' בא למעט, והיך כן 'אך' מרבה לילי יו"ט האחרון? ותירץ החתם סופר: כי בשבעה ימי הסוכות, מלבד מצות שמחה, יש גם כן מצות ארבעת המינים וסוכה, אבל ביו"ט האחרון אין מצוות נוספות, מלבד מצות שמחה. וזהו דכתיב "והיית אך שמח", 'אך' בא למעט שאין מצוות אחרות, רק מצות שמחה, ועל איזה יום קאי? על כרחך בא ללמד על יו"ט האחרון של חג, בו אין מצוות אחרות, אלא מצות שמחה בלבד. ובספר "דברי דוד" לבעל הט"ז כתב: רבים מקשים הא 'אך' מיעוטא הוא, ומחוסר ידיעה מקשים כן.... ומדייק בדברי הגמרא ורש"י שם, כי הריבוי אינו מתיבט 'אך', אלא כיון דכתיב "ושמחת בחגך". מדוע נכתב שוב, "והיית אך שמח", לרבות ליל ויום שמיני עצרת לשמחה, אך שואלת הגמרא, אפשר בא לרבות לילי יו"ט ראשון? על זה אמרו: 'אך', למעט לילי יו"ט הראשון, שאין בו חיוב שמחה וקרבנות חגיגה. וכיון שליל יו"ט ראשון נתמעט על כרחך הריבוי בא ליום שמיני עצרת! א"כ קושיא מעיקרא ליתא.

ספר "שית הפרשה"

תפילת הגשם בשמיני עצרת

נוהגים לומר תפילת הגשם בשמיני עצרת, ומבקשים על הגשמים ופרנסה עבור השנה הבאה. יש להקשות, היאך ביום גדול כזה מבקשים על הגשמים בלבד? יש לומר: כי בכדי שהשפע הגשמי יגיע מלמעלה עד העולם הזה, צריך להשתלשל ולעבור דרך העולמות הרוחניים וכשהשפע עובר בהם, לוקח עמו גם שפע רוחני מעולמות אלו, ומביאים עמו לעולם הזה. ועל כן כשמבקש האדם על גשמים, כלול בו שפע רוחני רב. יש להוסיף: אם האדם מכוון בעניניו הגשמיים לשם שמים, והופך אותם לרוחניות כנגד זה משפיעים לו מן השמים רוחניות בכל הענינים, גם בדבריו הגשמיים.

ספר "שם משמאל"

שמיני עצרת, אהבת ה' לישראל

כתב הגאון רבי שלמה קלוגר זצ"ל: הוקשה לי תמיד, והוא פלא, הנה, בפרשת אמור ובפרשת פנחס נאמרו כל המועדים, ונאמר גם שמיני עצרת עמהם, אך בפרשת ראה מונה התורה את כל המועדים, ומונה ימי החג שבעת ימים, אך את שמיני עצרת אינה מזכירה כלל, ואף שבפסח מזכירה גם יום ה' דהוי מקרא קודש, בסוכה אינה מזכירה את יום השמיני והוא פלא. אך כעת עלה

בלבי הטעם, על פי מה שכתוב במדרש (ב"ר לב. ג.), מצינו שאומרים מקצת שבחו של הקב"ה בפניו, וכולו שלא בפניו, מקצת שבחו בפניו (תהלים טו): "אמרו לאלוקים מה נורא מעשיך", וכולו שלא בפניו (שם קלו) "הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו". הרי שבפני הקב"ה אומרים רק מקצת שבחו. והנה בילקוט ראובני (פרשת דברים) כתוב: "אלה הדברים אשר דיבר משה לישראל לפני הקב"ה", הרי שספר דברים הוא דהרי משה שאמר לפני הקב"ה, וכיון שכן מובן מדוע לא הזכיר בפרשת ראה את שמיני עצרת, כיון ששמיני עצרת מורה גודל אהבת ה' לישראל, וכיון שהוא לפני ה' יתברך, לא אמר כל שבחו, לכך השמיטן כאן. ספר "אוצרות התורה, סוכות"

שמחה תורה

בין שמחה של שירה לשמחה של ריקוד

לכאורה יש לשאול מה פשר השמחה היתירה שמצאנו בחג הסוכות ושמחת תורה, ואף כולם רוקדים ואין עושים כך בשאר ימים טובים שאף בהם נאמר "ושמחת בחגך", אלא שמקיימים את מצות השמחה על ידי בשר ויין ושאר דברים? יש לומר, שבשמחה יש שני דינים: האחד, מצב שמחה שהוא שירה וכיוצא בזה, והשני, שמחת הריקוד שמחה זו נוהגת בכל מקום שנאמר בו הלשון "לפני", וכך מצאנו שדוד המלך היה מפזז ומרקד לפני התורה, וכן מצאנו לגבי שמחת חתן וכלה (כתובות יז.): כיצד מרקדין לפני הכלה, ואף כאן, מאחר ולשון הפסוק לגבי חג הסוכות הוא: ושמחת לפני ה' אלוקיכם, הרי נאמרה כאן שמחת הריקוד. אפשר לבאר את הענין בדרך נוספת: ב"מעשה רב" מסופר על הגר"א, שהיה שמח מאוד ברוב עוז וחדוה, וחכמת אדם תאיר פניו כלפיד אש בוערת, ומספק כף אל כף ומפזז ומכרכר בכל עוז לפני הספר תורה, ואחר שסיימו המשוררים את החרוז אמר הוא אחריהם, וכאשר הוחזר ספר התורה לארון, שוב לא היה משמח, אלא רק כמו שאר יום טוב. וביאר שיש כמה גדרים וכמה לשונות של שמחה: יש חיוב שמחה ויש חיוב ששון. ששון הוא פעולה חיצונית, כגון ריקוד וכיוצא בזה, ובחג הסוכות נאמר "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה", ומשום כך מפזזים ומרקדים ומוחאים כף.

ספר "כמוצא שלל רב, סוכות"

שמחה בגומרה של תורה

כתב הרמ"א (סי' תרס"ט): וקורין יו"ט האחרון שמחת תורה, לפי ששמחין ועושין בו סעודת לגומרה של התורה. הטור (ס' תרס"ט) כתב: וקורין אותו שמחת תורה לפי שמסיימין בו התורה, וראוי לשמוח בסיומה.

הלכה: חתן תורה, חתן בראשית

כתב מ"ב (סי' תרסט סק"א) ומי שקורא פרשה זו נקרא חתן תורה, ונהגו למכור זו ופרשת בראשית בדמים מרובים וראוי שיהיו הקונים מוכתרים בתורה או עכ"פ מגדולי הקהל. כתב הפסקי תשובות (אות ד): יש מנהגים שמהדרים להעדיף לתת חתן תורה לאב"ד ותלמיד חכם, ויש מנהגים לתת דוקא חתן בראשית לאב"ד ותלמיד לכה, ונהרא נהרא ופשטיה. ורשאים לתת לאב ובנו או לשני אחים לזה חתן תורה ולזה חתן בראשית, וכמו"כ מותר לכהן או לוי לעלות לעליות אלו, וכן אף מי שכבר קיבל עליה בקריאת וזאת הברכה יכול לעלות שוב.

ספר "פסקי תשובות" חלק ו'

פתגם: אין יחוס גדול יותר מהיחוס העצמי

ספר "שמחה"

חקירה: שכנגדו חשוד על השבוע, נשבע ונוטל

מעיקר הדין הנתבע היה צריך לשלם, מתוך שאינו יכול להישבע, וחכמים תיקנו שהתובע ישבע, (תקנה לנתבע), או שמעיקר הדין הנתבע היה פטור וחכמים תיקנו שהתובע ישבע ולא יפסיד את ממונו (תקנה לתובע) (פרי משה שבועות ממון ד-א)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: סגולה נגד שכחה

חסיד התאונן לפני רבי אלימלך מליזנסק: רבי, זכרוני לקה בזמן האחרון ואני שוכח דברים שהיו זה מקרוב. אמר לו רבי אלימלך: עשה תשובה, כי אז לא תסבול משכחה. מה ענין תשובה לשכחה? התפלא החסיד? הסביר לו רבי אלימלך: חכמינו אמרו במסכת יומא: גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד, והרי אנו אומרים במפורש: ואין שכחה לפני כסא כבודך.

ספר "חזק וחלק" חלק ב' (דף קעא)

שבת שלום, חג שמח

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אליהו בן זהרה, אברהם בן רבקה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, סשא בנימין בן קארין מרים, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, שמחה ג'וזת בת אליז, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלום, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליוה, רישירד שלום בן רחל, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה, יעל רייזל בת מרטין היימה שמחה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ולציפורה לידיה בת רבקה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'ייזל לאוני. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן משה, מסעודה בת בלח, משה בן מזל פורטונה, אליהו בן זהרה.

ורגילין להתחיל מיד בראשית כדי שלא יהא פתחון פה לשטן לקטרג לומר כבר סיימו אותה ואינם רוצים לקרותה עוד. ונוהגין באשכנז שהמסיים והמתחיל נודרין נדבות, וקוראין לכל מרעיהן ועושיין משתה ושמחה לסיומה של תורה והתחלתה. וה"בית יוסף" הביא שכן כתב בהגהות אשרי בשם ה"אור זרוע": איתא במדרש (שה"ש פ"א, ט קה"ר פ"א, א) על הפסוק "ויעש משתה לכל עבדיו", אמר רבי יצחק מכאן שעושים סעודה לגומרה של תורה. וכן כתב ה"כף החיים" (ס'תרסט"ט סק"ל): מצאתי עיקרו של מנהג בתחילת קהלת (ק"ר א. א) אצל שלמה המלך נאמר: "ויקץ שלמה והנה חלום, ויבא ירושלים ויעמוד לפני ארון ברית ה' ויעל עולות ויגש שלמים ויעש משתה לכל עבדיו" (מ"א, ג, טו): אמר רבי יצחק מכאן שעושים סעודה לגומרה של תורה, וכן איתא בגמרא (שבת ק"ח): אמר אביי תיתי לי דכי חזינא צורבא מרבנן דשלים מסכתיה עבדינא יומא טבא לרבנן. וכן כתוב בזוהר הקדוש (פ' פינחס ברעיא מהימנא) וזה לשונו: ונוהגים ישראל לעשות (עם שמחת שמיני עצרת), שמחה, ונקראת שמחת תורה. ומעטרים הספר בכתר שלו.

ספר "אוצרות התורה, סוכות"

כאשר השופט הראשי מצוה לשמות...

יש שהקשו: מדוע השם "שמחת תורה", ניתן לשמיני עצרת, ולא לחג השבועות שבו נתנה תורה לישראל, והיה ראוי לכאורה שהוא ייקרא בשם "שמחת תורה"? ואין לומר שזהו משום שגומרים אז את התורה, שהרי במערבא היו מסיימים את התורה אחת לשלוש שנים? אפשר לתרץ בהקדם מה שהעירו על הפזמון הנודע: "שישו ושמחו בשמחת תורה", ולכאורה היה לו לומר: "שישו ושישו בשמחה בתורה"? אלא יתבאר הדבר במשל: משל לאדם שעמד למשפט שבו עתיד להיגזר גורלו, לחיים או למוות, וכאשר השופטים נשאו ביניהם האם לחייבו מיתה או לא, פרץ הנאשם האומלל בבכי מר. פנה אליו השופט הראשי ואמר לו: אל תבכה, רואה אני שתצא זכאי בדין, תהיה בשמחה. כאשר שמע הנאשם זאת, מיד מילאה שמחה את לבו, ואף שהשופטים הוסיפו לדון ביניהם ולהתווכח על העונש הראוי לו היה שמת, מה לו לדאוג לאחר שראש השופטים הבטיח לו שיזוכה? ואף אנו, כימים נוראים עמדנו למשפט שבו היו חיינו תלויים לנו מכנגד, כמאמר התפילה: "מי בקיצו ומי לא בקיצו", וכאשר אנו זוכים להגיע לימי החג וליום שמיני עצרת, שהתורה, אשר היא הפוסק האחרון בכל דבר וענין, אומרת לנו "ושמחת בחגך", אז בודאי שזהו סימן טוב שאנו יוצאים זכאים במשפט. זו כוונת הפייטן: "שישו ושמחו בשמחת התורה", כלומר: במה שנאמר בתורה "שמחת בחגך", כי אם התורה מצוה אותנו לשמות, זה סימן טוב שנצא זכאים בדין.

ספר "כמוצא שלל רב, סוכות"

